

Vid&sans

Lov uden ånd

Foto: Leif Tuxen

30. august 2019, kl. 0:00, opdateret kl. 14:59
Anders Fogh Jensen

Et af de mest diskuterede emner blandt fodboldinteresserede er det såkaldte VAR-system (Video Assistant Referee), der benyttes i større ligaer siden fodbold-VM i 2018. Det kan næsten ved enhver lejlighed være genstand for diskussion hjemme i stuerne og i omklædningsrummene rundt omkring i Danmark og vel også resten af verden. Fodbolden har fået nye regler, hvor det hedder sig, at man ønsker at undgå fortolkning. Det er ikke VAR-systemet som sådan, der her skal opholde mig her, selvom det interesserer mig meget, hvad det gør ved fodboldspillet, men derimod forholdet mellem lov og fortolkning.

For at undgå, at en dommer skal fortolke, har man indført så stramme regler, at hver gang en arm eller hånd er berørt i forbindelse med et mål og set af en videodommer i det vestlige London, så skal dommeren følge den assistent, der altså ikke længere er rådgiver, men overdommer.

Fortolkningen har en lige så lang historie inden for jura som inden for bibellæsning. Hermeneutik hedder det, og hermeneutik er kunsten at fortolke rigtigt: *ars recte interpretandi*. Inden for bibelhermeneutik handlede det om at kunne forstå i overensstemmelse med den rette lære, ortodoxa. Udfordringen var selvfølgelig paradoxaen, det, der strider mod sig selv eller den rette lære. Og opgaven blev via fortolkning af få en sammenhængende ortodoxa ud af stridende udsagn.

Inden for jura har hermeneutikken som sagt en lige så lang tradition. En god dommer var den, der ikke bare kendte lovens bogstav, men kunne fortolke dette bogstav i forhold til lovens ånd. Det vil sige, hvad havde lovgiverne tænkt – i hvilken ånd skrev de det, de skrev –

da de skrev loven? En god dommer var ikke en bogstavelig dommer, men en åndfuld jurist, der forstår sig på loven med ånd. Eller med Paulus ord: Bogstaven slår ihjel, men ånden gør levende.

Vil man undgå al fortolkning i en lovgivning, kan man forsøge at gøre den så detaljeret, at enhver virkelig hændelse allerede er forudgrebet i loven. Dette er umuligt. Men med tilstrækkeligt meget præcedens synes det alligevel at være forestående, at computere snart kan afløse de fleste juridiske opgaver.

En anden måde at undgå fortolkning – eller inddragelse af dømmekraft, om man vil – er at lave loven så ekstrem, at der ikke kan være tvivl. Hvis man for eksempel lavede en lov, der bestemte, at alle, der blev målt til at køre over 50 kilometer i timen i bil på en nok så kort strækning i en by, ville miste sit kørekort, så ville alle være lige for den lov, og så ville man ikke behøve at skelne mellem dem, der kørte med fødende kvinder på bagsædet, og dem, der var utålmodige.

Det synes at være den måde, man i fodboldens verden nu vil sikre retfærdighed: Hvis vi laver en lov, der ser bort fra spilleres intentioner og faktiske situationer, så kan vi med naturvidenskabelig præcision afgøre, om der er straffespark, mål, rødt kort, frispark eller ingenting. Jeg vil gætte på, at der ikke går mere end et år, før VAR-dommeren er en computer, som dommeren nu skal adlyde. I en kamp for nylig mellem Manchester City og Tottenham pegede dommeren simpelthen opad. Ikke på Gud, men på den sky, hvorfra han i sit øre havde fået at vide, at han skulle annullere målet.

Dette interesserer mig, fordi jeg tror, dette er en større hermeneutikfjendsk tendens, der vil brede sig til den almindelige lovgivnings- og domspraksis uden for sportens baner. Hvis noget kan afgøres digitalt, så skal det afgøres digitalt. Den kontekstløse dom er den retfærdige dom, synes man at mene – havde Justitia selv da ikke bind for øjnene?

Når man trækker fortolkningen ud af dommeren, så trækker man også ånden ud. Og det retoriske spørgsmål er, om vi virkelig gerne vil leve under en ekstrem lovgivning for at leve uden ånd?